Vladislavavos dvaro. Po koplyčia yra palaidoti Odinčių šeimos nariai. Bažnyčia kelis kartus buvo sunaikinta gaisrų. 1766 m. (1745 m.?) ją atstatė benediktinai, tačiau 1825 m. ji vėl sudegė.

1825 m. Trakų domininkono Celestino Sarakos rūpesčiu ant kalno buvo pastatyta dabartinė bažnyčia. Bažnyčia yra klasicistinė, lotyniško kryžiaus plano, su 4 mūrinių kolonų portiku, trikampiu frontonu. Vidus 3 navų. Didžiajame altoriuje yra stebuklingu laikomas tapytas Dievo Marijos paveikslas su sidabriniais apkalais. Priešais bažnyčią, dešinėje, stovi trijų tarpsnių medinė varpinė, statyta 1935 m.

2005 m. žvalgomieji archeologiniai tyrimai vykdyti numatytoje lietaus kanalizacijos trasos vietoje bažnyčios šventoriuje, 1,9–3,5 m nuo bažnyčios R ir V sienų. Iš viso buvo ištirtas 50,4 m^2 plotas (7 perkasos), iš jų – 21,6 m^2 iki įžemio. Pivašiūnų Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo bažnyčios (AtV 290) teritorijoje, bažnyčios V pusėje aptiktos dvi 2,5 m storio raudonų plytų sienos 11 m atstumu viena nuo kitos. Šios dvi sienos R kryptimi tęsiasi iki pat bažnyčios ir statmenai įeina po bažnyčios pamatu. Nuo bažnyčios jos tęsiasi į V, apie 50 m kapinių teritorijoje. 1,1–2 m aukščio sienos atsidengė 7–10 cm gylyje. Jos pamatų neturėjo, vietoj jų fiksuotas iki 35 cm storio sienų „padas“, išplatėjantis 25–40 cm. Pagal plytų išmatavimus bei mūrijimą sienas galima būtų datuoti XVII a. Sienų paskirtis ir naudojimas neaiškus, kadangi apie ankstesnį kalvos, ant kurios dabar stovi bažnyčia, užstatymą informacijos nepavyko aptikti.

Ant P sienos rastas atsitiktinis signetinis žiedas, kurį galima datuoti XVI–XVII a. Toje pačioje bažnyčios V pusėje, tarp dviejų minėtų sienų buvo aptikti du palaidojimai (1,25 ir 2,2 m gylyje) be įkapių. Bažnyčios R pusėje ištirtuose plotuose vertingo kultūrinio sluoksnio ar palaidojimų neaptikta.

PIVAŠIŪNAI CHURCH OF THE ASSUMPTION OF THE BLESSED VIRGIN MARY

In 2006 a field evaluation was made of the grounds of the Church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in the town of Pivašiūnai (Alytus Dist.). The present church was built in 1825. A total area of 50.4 m^2 was excavated 1.9–3.5 m from the E and W walls of the church at the site of a rainwater sewer line in the churchyard. Two 2.5 m thick red brick walls 11 m apart were discovered to the W of the church. The walls run E under the church's foundation and continue W about 50 m to the cemetery. According to a signet ring chance find discovered on the S wall, it is possible to date the walls to the 16th–17th century.

TYRINĖJIMAI BAŽNYČIŲ ŠVENTORIUOSE BIRŽUOSE

Roma SONGAILAITĖ

2006 m. Biržų senamiestyje tyrinėti dviejų bažnyčių šventoriai.

J. Radvilos 2A esančios katalikų bažnyčios klebonijos teritorijoje, kurioje yra ir Šv. Vincento Pauliečio globos senelių namai, buvo baigiamas vykdyti vandentiekio ir kanalizacijos projektas, pradėtas 2005 m. Tada tyrimų metu buvo rasti 3 palaidojimai, XIX a.

pradžioje statytos medinės bažnyčios akmeninių pamatų bei rąstų fragmentai (*ATL 2005 metais*, V., 2006, p. 233).

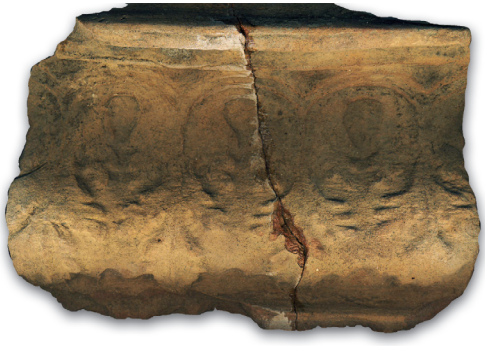
2006 m. buvo kasamos dvi trasų atkarpos: 15 m trasa globos namų pastato ŠR fasado pusėje bei 21 m ilgio trasa PV fasado pusėje. Ši trasa jungė du šulinėlius, kurių vietose buvo iškasti du šurfai. Bendras tirtas plotas siekė apie 42 m^2. Šurfe 2, prie jo V sienelės rasti 3 kapai: 1 – 1,4 m gylyje, 2 – 1,5 m gylyje (karsto liekanos), 3 – 1,6 m gylyje. Visuose kapuose aptikti tik kojų fragmentai. Visi trys mirusieji buvo palaidoti skirtingu metu, ne viename gylyje. Įkapių nerasta. Galvos orientuotos V kryptimi. Žinant, kad prie 1811 m. bažnyčios kapinių jau nebebuvo, kapus reiktų datuoti XVII a. antrąja puse – XVIII a. Kadangi šurfo vietoje turėjo būti šulinys, jis buvo atitrauktas arčiau pastato, neliečiant kapaviečių.

Fasado PR pusėje 15 m ilgio trasos atkarpos 7–8 metre, 30 cm gylyje atsidengė pamatų fragmentas iš lauko akmenų, rištas moliu ir kalkių skiediniu. Pamato plotis – 50 cm, storis – apie 40–50 cm. Jis tęsėsi P–Š kryptimi. Prie jo aptikti radiniai datuojami XVI a. pabaiga (1–2 pav.). Sprendžiant iš skiedinio ir sluoksnių stratigrafijos, pamatas taip pat turėtų būti to paties laikotarpio.

2006 m. rugsėjo mėnesį Biržų evangelikų reformatų bažnyčios šventoriuje (**Reformatų g. 3**) buvo vykdomas išorinis bažnyčios apšvietimo projektas. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu iškasti 7 šurfai 1x1 m ir 2 šurfai 1,2x1,2 m dydžio. Tarp šurfų rankiniu būdu buvo kasamos apie 200 m ilgio, 30–35 cm pločio, 45–70 cm gylio trasos elektros tinklams. Bendras tirtas plotas – apie 120 m^2.

2004 m. šventoriaus teritorijoje rasti 2 kapai. Kadangi 2006 m. žemės darbai vyko visame šventoriuje, aplink bažnyčią, tikėtasi rasti ir daugiau palaidojimų.

Šurfe 2, 1,4 m gylyje (H_{abs} 53,90 m) rastas *kapas*. Mirusiojo galva orientuota V kryp-

1 pav. Karnizinis koklis augaliniu ornamentu iš Radvilos g. 2A. *R. Songailaitės nuotr.*
Fig. 1. A stove border tile with floral decoration from Radvilos St. 2A.

2 pav. Nišinio (?) žaliai glazūruoto koklio fragmentas iš Radvilos g. 2A. *R. Songailaitės nuotr.*
Fig. 2. Fragment of a green glazed stove niche (?) tile from Radvilos St. 2A.

timi, veidu pasuktas į Š. Šurfe atidengta tik dalis palaidojimo. Kadangi elektros tinklai buvo klojami tik 50 cm gylyje, mirusiojo palaikai neišimti. Atidengtoje dalyje įkapių nerasta. 1,2–1,4 m gylyje šurfe rasta kaltinė vinis.

Šurfe 5, 1,4 m gylyje, šurfo viduryje ir prie Š sienelės atsidengė kitas *kapas* su išlikusiomis karsto liekanomis. Karsto ilgis buvo 1,1 m, plotis – 50 cm. Sprendžiant pagal karsto dydį, rastas vaiko kapas. 1,2–1,3 m gylyje buvo rasta kaltinė geležinė vinis. Daugiau įkapių prie abiejų palaidojimų nerasta. Žinant, kad dabartinė bažnyčia statyta apie 1875 m., tai negali būti XIX a. antros pusės palaidojimai. Juos pagal rastas kaltines vinis reikėtų datuoti XVII a. antra puse – XVIII a.

Tarp šurfų 1 ir 2 kastoje trasoje rasta senosios bažnyčios (XVIII a.) stogo dangos iš skalūno fragmentai.

Tarp šurfų 1 ir 4 kastoje trasoje rasti 80–100 cm pločio, apie 35 cm storio neaiškių pamatų fragmentai, kurie tęsėsi R–V kryptimi. Prie jų rasti juodai glazūruotų koklių fragmentai datuojami XVIII–XIX a. pradžia.

2004 ir 2006 m. žvalgomieji archeologiniai tyrimai parodė, kad evangelikų reformatų bažnyčios šventoriuje vykdant žemės darbus giliau nei 60 cm būtini archeologiniai tyrimai, nes dar nėra lokalizuotos keturių čia XVI a. pabaigoje – XIX a. pirmoje pusėje stovėjusių bažnyčių vietos.

BIRŽAI CHURCHYARD EXCAVATIONS

In 2006 two churchyards were excavated in Biržai Old Town. A total area of about 42 m^2 was excavated on the grounds of the rectory of the Catholic church located at J. Radvilos St. 2A. 3 burials without grave goods that date to the 2nd half of the 17th–18th century and a fragment of a foundation with late 16th century finds (Figs. 1–2) were discovered. A total area of about 120 m^2 was excavated in the churchyard of the Biržai Evangelical Reformed church (Reformatų St. 3). 3 burials without grave goods that also date to the 2nd half of the 17th–18th century were found here.

PAŠVITINIO BAŽNYČIOS ŠVENTORIUS

Ernestas VASILIAUSKAS

Atliekant žvalgomuosius tyrinėjimus Pašvitinio (Pakruojo r.) bažnyčios šventoriaus R dalyje kastame šurfe 15 (tęstinė viso miestelio tyrinėtų vietų numeracija nuo 2005 m.), atidengti XVII a. datuojami 4 apardyti kapai. Visi mirusieji galvomis buvo orientuoti į V. 3x2 m dydžio (6 m^2) šurfas 15 ištirtas 3,8 m į ŠV nuo šventoriaus tvoros, 1 m į ŠR nuo koplytėlės XI. Jis orientuotas palei šventoriaus tvoros liniją PV–ŠR (50–230°) kryptimi.

Šurfe išskirti 3 sluoksniai. Iki 30 cm gylio buvo velėninis sluoksnis. 30 cm gylyje atsidengė supiltinis kalkių sluoksnis, kuriame rastos plytų nuolaužos. 60 cm gylyje atsidengė perkastas geltono smėlio sluoksnis. Jame surinkti žmonių kaulai, XVI–XVII a. sidabrinės ir varinės monetos, žiesta redukcinė keramika (dalis jos dekoruota bangelės ornamentu).

1,1 m gylyje smėlio struktūra pakito – pašviesėjo. Jame radiniai surinkti tie patys kaip ir aukščiau esančiame sluoksnyje. 2 m gylyje rasti suversti žmonių kaulai, kaukolės su ra-